

מפגש מס' 134

דף למנחה

דברי הימים א א'-ט'

תוכן הפרקים שנלמדו השבוע

פרק ז' - ייחוסי שבטי ישראל הנותרים מעבר הירדן המערבי

פרק ח' - ייחוסי בנימין ובית שאול

פרק ט' - היושבים בירושלים והלויים השוערים

פרק י' - נפילת שאול במלחמה בגלבע

פרק י"א - המלכת דוד ורשימת גיבוריו

הקדמה

ספר דברי הימים נכתב ונערך בתקופת שיבת ציון, והוא מהווה מעין סיכום של מאורעות התנ"ך - מאדם הראשון ועד הצהרת כורש. הספר בנוי כך שחלקו הראשון הוא מעין הקדמה, שמסכמת את הדרך מאדם הראשון ועד דוד; אמצעיתו מפרטת את מלכות דוד ואת התכניות למקדש ובנייתו; ומשם מתאר הספר את תולדות המלכים עד החורבן:

דבה"ב א'-ט'	דבה"ב א'-ט'	דבה"א כ"א-כ"ט	דבה"א י'-כ'	דבה"ב י'-ל"ו
רשימות היחס	מלכות דוד	הכנות דוד לבניית המקדש	מלכות שלמה ובניית המקדש	מלכי בית דוד והמקדש

כפי שניתן לראות, רובו של הספר עוסק בתקופת המלכים, ומתמקד בעיקר במתרחש בממלכת יהודה, כולל אירועים שאינם מופיעים בספר מלכים. כל זאת משום שעניינו המרכזי של הספר הוא בירושלים, על שני מאפייניה החשובים - מלכות בית דוד, והמקדש. שני המאפיינים הללו הם שמושכים את אנשי שיבת ציון השבים ארצה אחרי שבעים שנות גלות, על מנת לכונן מחדש את המקדש והמלכות בירושלים.

תחילתו של הספר מוקדשת לרשימות ייחוסין מתקופות שונות, גם כאן, בדגש על ייחוס של השבטים בממלכת יהודה - יהודה, לוי ובנימין. נבחן בשיעור אלמנטים שונים שעולים מתוך רשימות היחס הללו, כמבוא למסרים של הספר כולו (ראו גם ב**פוסט מאת הרב ד"ר יוסף פריאל**).

שאלה למחשבה:

ספר דברי הימים פותח בתשעה פרקים של אילנות ייחוסין. רוב האנשים מדלגים על הפרקים האלה, מאחר וקשה לעקוב אחר השושלות המסובכות, וקשה להבין את משמעותן. ובכל זאת, התנ"ך בחר להביא שושלות אלה. נסו לחשוב מה יכולה להיות המשמעות של אילנות ייחוסין בסיפורי התנ"ך?

זוית אישית:

חשבו על אילן היוחסין המשפחתי שלכם - איזה סיפור הוא מספר? מה ניתן ללמוד ממנו?

בשיעור זה נעיין באילנות היוחסין שבתחילת דברי הימים, ונראה כי מעבר לפרטי המידע שניתן לדלות מכל אילן יוחסין על העבר, התנ"ך מעביר בעזרת אילן היוחסין גם רעיונות מהותיים על עתידה של השושלת ועל מקומה בתוך המערכת של הבחירה הא-להית.

לימוד מעמיק

רשימות היחס כמבוא לדברי הימים

חלק א - ייחוס שבט יהודה

ייחוס שבט יהודה מתפרשים על פני שני פרקים וחצי, מפרק ב' עד אמצע פרק ד' ([לחצו כאן לתרשימים המסכמים את שושלות יהודה](#)). כבר מתחילתם, ניכר כי הרשימות עובדות על פי חלוקה של 'דחויים' ו'נבחרים'. יהודה הוליד את ער, אונן ושלה, אך לאחר שער ואונן מתים בגלל רעתם, נדחה הענף הזה, ובמקומו באים פרץ וזרח בניה של תמר.

כאשר מבית זרח יוצא עכן - עוכר ישראל שמעל בחרם יריחו - נדחה גם הענף הזה, והרשימה עוברת להתמקד בתולדות פרץ וחצרון בנו ([ראו בסרטון מאת ד"ר נריה קליין](#)).

מבנה זה של שושלות הייחוס מוביל להתמקדות בייחוסו של **דוד המלך**. לחצרון מזכרים שלושה בני עיקריים: ובני חצרון אשר נולדלו את־ירחמאל ואת־רם ואת־כלובי (ב', ט), ומיד פותחים בייחוסו של האמצעי - רם - דרך נחשון בן עמינדב נשיא יהודה, ישירות אל **ישי אבי דוד**. שאר הרשימות ממשיכות לעסוק בשאר בניו של חצרון, ומציגות **קשרים משפחתיים של דוד** - כאלה טובים, וכאלה פחות.

למשל, מיד אחרי ההצגה של דוד ומשפחתו המצומצמת, קופץ הפרק לשושלת כלב בן חצרון (שמפורטת בהרחבה רק בסוף הפרק) ומייחסת ממנו את **בצלאל בן אורי** בונה המשכן: וכלב בן־חצרון הוליד את־עזובה אשה ואת־יריעות ואלה בניה ישר ושובב וארדון: ותמת עזובה ויקח־לו כלב את־אפרת ותלד לו את־חור: וחור הוליד את־אורי ואורי הוליד את־בצלאל (ב', יח-כ). ניתן להציע שעורך הספר הקפיד לשים זאת כאן, כיוון שהחיבור בין ייחוסו של דוד לייחוסו של בצלאל בן אורי מתאים לנושא המרכזי של הספר, ומשרטט **קשר בין שושלת בית דוד לבין בניו המקדש**.

לעומת זאת, מזכרים גם חלקים פחות מוצלחים של המשפחה המורחבת. במשפחת ירחמאל, כמעט כל דור מורכב משני אנשים בלבד, ופעמים רבות אחד מהם מת ללא בנים. עד שמגיע ששן, וכדי להציל את שושלתו נותן את בתו לעבדו המצרי - ירבע: ולא־היה ליששן בנים כי אס־בנות וליששן עבד מצרי ושמו ירבע: ויתן יששן את־בתו לירבע עבדו לאשה (ב', לד-לה) ייחוס הדורות מירבע והלאה מביא אותנו לאדם בשם **'אלישמע'**, שחלק מהמפרשים מזהים אותו עם סבו של **ישמעאל בן נתניה** שרצח את גדליה בן אחיקם, ובכך גדע את התקווה האחרונה לשארית הפליטה בארץ לאחר החורבן: ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע מזרע המלוכה ורבי המלך ועשרה אנשים אתו ... ויבו את גדליהו בן אחיקם בן שפן בחרב וקמת אתו (ירמיהו מ"א, א-ב). (ראו גם [בפוסט מאת יהודה קיל](#)).

סוג נוסף של 'דחיה' מתייחס לקשר לארץ. חצרון, לאחר מות אשתו, נושא לאשה את בתו של מכיר משבט מנשה. נכדו, **יאיר**, מזכר רבות כאיש גיבור שכבש ששים עיר בבשן והקים את 'חות יאיר'. זהו אמנם נתון של כבוד, אבל בספר דברי הימים מוסיפים גם את סיפור **אחריתם של חוות יאיר**: ואחר בא חצרון אל־בית־מכיר אבי גלעד והוא לקחה

והוא בן-ששים שנה ותלד לו את-שגוב: ושגוב הוליד את-יאיר ויהי-לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד: ויקח גשור וארם את-חות יאיר מאתם את-קנת ואת-פנתיה ששים עיר כל-אלה בני מכיר אבי-גלעד (ב', כא-כג) גשור וארם כובשים את חוות יאיר מאת בני מנשה, וההצלחה של ההתיישבות בעבר הירדן המזרחי, נעלמת. הפסוק מסכם 'אלה בני מכיר בן מנשה' באופן שמבהיר את דעתו כי למרות שמדובר בבניו של חצרון, הם נדחו מלהתייחס לשבט יהודה. נראה שהביקורת המסתתרת כאן מתייחסת לבחירה להתיישב בעבר הירדן המזרחי, ובכך להתרחק מארץ הקודש ומירושלים.

באופן דומה, פרק ה' מוקדש לשבטי גד ראובן וחצי המנשה, שבחרו לשבת בעבר הירדן המזרחי. מתוארים שם האתגרים שהם נתקלו בהם במאבק עם שבטי המדבר ההגריאים, וגם שם בסופו של דבר מתואר כשלונם וחורבנם המוקדם ע"י הכיבוש האשורי: ומעלו באלהי אבותיהם וזינו אחרי אלהי עמי-הארץ אשר-השמיד א-להים מפניהם: וער א-להי ישראל את-רוח פול מלך-אשור ואת-רוח תלגת פלנצר מלך-אשור וגלם לראובני ולגדי ולחצי שבט מנשה וביאם לחלח וחרור וחרא ונהר גזון עד היום הזה (ה', כה-כו). ניתן גם להוסיף לכך את הקשר של הגלעדי למשפחת שאול, שמזכר כמה פעמים בספר שמואל, ומודגש שוב בדברי הימים המזכיר שאנשי יבש גלעד קברו את שאול ובניו בנחלתם (י', יא-יב). עוד נראה בהמשך שבספר דברי הימים שאול מהווה סמל ניוודי לערכי בית דוד, ולכן הצד של חצרון שהתחבר עם משפחת גלעד, נחשב לדחוי ומורחק משושלת יהודה המרכזית, שסובבת סביב ערכי בית דוד.

חלק ב - ייחוס שבט לוי

ייחוס שבט לוי (ה', כז-ו', טו) פותחים בכהנים, ומתמקדים דווקא בשושלת הכהנים שיוצאת מאלעזר בן אהרן ועוברת דרך צדוק הכהן, ועד יהוצדק, הכהן הגדול שהוגלה לבבל עם החורבן. בנו - יהושע, עלה עם זרובבל לאחר הצהרת כורש. שושלת בני צדוק היא שנבחרה על ידי ה' להיות נושאי הכהונה, בדומה לבחירת בית דוד למלוכה (ראו בפוסט מאת פרופסור יהודה אייזנברג).

הבחירה של בני צדוק על פני שאר הכהנים מופיעה במפורש בנבואת יחזקאל: כי אס-הלוים אשר רחקו מעלי בתעות ישראל אשר תעו מעלי אחרי גלוייהם ונשאו עונם: ... ולא יגשו אלי לכהן לי ולגשת על-כל-קדשי אל-קדשי הקדשים ונשאו בלמדתם ותעבותם אשר עשו: ... והכהנים הלוים בני צדוק אשר שמרו את-משמרת מקדשי בתעות בני-ישראל מעלי המזה יקרבו אלי לשרתני ועמדו לפני להקריב לי חלב ודם נאם א-דני ה' (יחזקאל מ"ד, י-טו). אך יתכן שניתן לשייך את הבחירה בצדוק למאורעות קדומים אף יותר: בנבואת איש הא-להים לבית עלי, בו הוא מבשר לו על הדחתם מן הכהונה, הוא גם מבשר שיבחר בכהן אחר שיהיה לו כהן לעולם: והקיימתי לי כהן נאמן באשר בלבבי ובנפשי יעשה ובנתי לוי בית נאמן והתהלך לפני-משיחי כל-הימים (שמואל א ב', לה). הנבואה הזו שוזרת את הבחירה בכהן אחד שיקים בית נאמן של כהני צדק, יחד עם הבחירה במלך משיח שינהיג את העם. היא מזכירה בתוכנה את הנבואה שנאמרה לשאול כאשר הודח - הכין ה' את-ממלכתך אל-ישראל עד-עולם: ועתה ממלכתך לא-תקום בקש ה' לו איש בלבבו ויצוהו ה' לקידי על-עמו (שמואל א' י"ג, יג-יד). הממונה הראשון לתפקיד מודח, ובמקומו בוחר ה' אדם אחר שאישיותו תזכה אותו בתפקיד נצחי (ראו גם בפוסט מאת נתנאל שפיגל).

את הקשר המיוחד בין בית המלך ובית הכהונה, מדגיש ירמיהו בנבואות הנחמה: כי כה אמר ה' לא יפרת לדוד איש ישיב על כסא בית ישראל: ולכהנים הלוים לא יפרת איש מלפני מעלה עולה ומקטיר מנחה ועשה זבח כל הימים (ירמיהו ל"ג, יז-יח). מימוש הקשר הזה הוא אחד המסרים החשובים של ספר דברי הימים, המדגיש את הקשר בין בית דוד לבין בית המקדש. בשביל שבי ציון, הקשר הזה בא לידי ביטוי בכך שמנהיגי העליה הראשונים, שדאגו לכונן את בית המקדש השני, היו יהושע בן יהוצדק, הכהן המיוחס לשושלת בית צדוק, וזרובבל בן שאלתיאל, שאת ייחוסו לבית דוד מפרטים בפרק ג' (פסוקים י-יט) (ראו פוסט מאת ד"ר יהושע רזנברג).

שאלה לדיון:

מה תפקידו של הכהן? מה תפקידו של מלך? ומה משמעות פיצול ההנהגה ביניהם, ושיתוף הפעולה ביניהם? (ראו [פוסט מאת הרב משה ליכטנשטיין](#)).

בנוסף לייחוסו המיוחד של יהוצדק הכהן דרך שרשרת של כהנים גדולים עד פנחס ואלעזר, מפרט הכתוב עוד שלושה לויים - הימן, אסף, ואיתן - מבן לאב ועד ללוי בן ישראל. שלושת אלה היו ראשי המשוררים שנבחרו על ידי דוד לשורר לפני ארון ה' בירושלים. תפקיד זה חודש כנראה על ידי דוד, נעים זמירות ישראל ומשורר תהלים, ואכן - שלושת השמות הללו מזכרים גם בספר תהלים כמחברים או כמבצעים של חלק מהמזמורים.

הימן, המשורר שמגיע ממשפחת הקהתי, מיוחס דרך שמואל הנביא גם כצאצא ישיר של קרח. עובדה זו בולטת בייחודיותה ברשימות היוחסין. ראינו כי בדרך כלל בתיאור השושלות, כאשר אדם מסוים מודח בגלל מעשיו, הדבר משפיע על כל השושלת שלו, ולפעמים אף על משפחתו הרחבה. כאן, באופן יוצא דופן, חטאו של קרח לא גרם להדחת כל צאצאיו ממסלול הבחירה. רמז לכך ניתן לנו כבר בתורה עצמה: כאשר מתייחסים כל ישראל למשפחותיהם לקראת הכניסה לארץ, מרחיב הכתוב על דתן ואבירם ומזכיר את הדחתם מהקהל בגלל חטאם: וּבְנֵי אֱלִיָּאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאָבִיָּדָן וְאָבִיָּדָן קְרִיאֵי הָעֵדָה אֲשֶׁר הֵצִי עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן בְּעֵדַת-קִרַח בְּהַצְתֵם עֲלֵיהֶם: וּתְפִתַח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ וְתַבְלַע אֹתָם וְאֶת-קִרַח בְּמֹת הָעֵדָה בְּאֹכַל הָאֵשׁ אֵת חַמְשֵׁים וּמְאֹתַיִם אִישׁ וַיְהִי לָנֶס (במדבר כ"ו, ט-י) אבל אחרי כל זה, מוקדש עוד פסוק כדי להדגיש דבר אחד: וּבְנֵי-קִרַח לֹא-יָמְתוּ (שם, יא). כלומר - הכתוב מדגיש שאמנם קרח נענש יחד עם דתן ואבירם על שערער על ההנהגה, אבל בניגוד לדתן ואבירם שהודחו יחד עם כל משפחתם, בניו של קרח נותרו בחיים, ולא הושפעו מחטאו.

פתרון לכך נמצא בהבנת הקשר בינו לבין שמואל הנביא - מזרעו. חטאו של קרח היה בכך שניסה להשוות עצמו למשה ואהרן, ולהדיח אותם מתפקידי ההנהגה שלהם. צאצאו הנבחר, שמואל, עושה מעשה עם אותו רעיון: הוא 'מדיח' את בית עלי מן הכהונה ולתקופה ארוכה מחליף את עבודת המשכן בעבודת הבמות, עליהם הוא היה מקריב בעצמו. יתר על כן - שמואל מרכז בידיו את ההנהגה והכהונה יחד, והפסוקים משווים את שמואל למשה ואהרן גם יחד, כפי שמציינת הגמרא:

תלמוד בבלי ברכות דף לא ע"ב:

"ונתתה לאמתך זרע אנשים"... ורבי יוחנן אמר זרע ששקול כשני אנשים; ומי הם? משה ואהרן. שנאמר (תהלים צ"ט, ו) 'משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו'.

השוואתו של שמואל למשה ואהרן איננה בהכרח מדידה רוחנית של דרגתם. שמואל חידש את שני מוסדות ההנהגה שהיו עבר בידיו משה ואהרן: המלוכה והכהונה. הוא לוקח חלק בהדחת בני עלי ובהחלפתם במעמד קבע נצחי של הכהנים בני צדוק. במקביל הוא מושח את דוד למלך ומחדש את הבחירה הנצחית בבית אחד שינהיג את ישראל כל הדורות. על מנת להעביר את הסמכות לתפקידים אלה לאנשים אחרים, היה שמואל צריך לשאת את שניהם בעצמו, ובכך היה שקול בהנהגתו למשה ואהרן גם יחד (ראו [פוסט מאת הרב יעקב מדן](#)). כך מבטא זאת המדרש:

במדבר רבה יח, ח:

וקרח שפקח היה מה ראה לשטות הזו? אלא עינו הטעתו. ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו שמואל ששקול כמשה ואהרן שנאמר (תהלים צ"ט, ו): "מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וְשָׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ".

לפי זה, יוצא שטעותו של קרח היתה בכך שהקדים את זמנו. בבא העת, שושלת קרח אכן נועדה להחזיק על גבה את ההנהגה הכפולה של העם, כדי לבחור ולמנות את המלך והכהן הנבחרים לעתיד - דוד וצדוק (ראו פוסט מאת הרב פרופ' יהודה ברנדס).

חלק ג - ייחוס שבט בנימין

פרק ח' מוקדש כולו לשבט בנימין, וגם שם, אנו מוצאים משפחה אחת המיוחסת באופן מפורט יותר בשל מעמדה - משפחת שאול המלך. אצל בני בנימין ניתן לזהות חלוקה פנימית ייחודית, שמפרידה בין ייחוס משפחת שאול לבין רוב ייחוס השבט: אֵלֶּה רְאִישֵׁי אֲבוֹת לְתִלְדוֹתֵם רְאִישֵׁי אֵלֶּה יָשְׁבוּ בִירוּשָׁלַם: וּבְגִבְעוֹן יָשְׁבוּ... (ח', כח-כט). הפסוק מחלק בין ראשי האבות לבנימין ש'ישבו בירושלים' לבין אלה שיושבים בגבעון. מצד עצמה, החלוקה הזו נראית קצת מוגזמת. הרי ברור שהיו לבני בנימין ערים רבות שנחלתם. אבל בתוך ההקשר של ספר דברי הימים, נראה שמטרת החלוקה הזו היא ליצור הבחנה חדה בין 'אנשי ירושלים' לבין 'אנשי גבעון'; כאשר משפחת שאול המלך נמנית על יושבי גבעון (ראו עוד בסרטון מאת ד"ר נריה קליין).

העמדתה של גבעון אל מול ירושלים, קשורה כנראה למיקומו של אהל מועד בתקופה שלפני בניית המקדש. אחרי חורבן שילה, התפצל המשכן: אהל מועד - עם כלי הקדש והמזבח - היו בנב, ואחר כך בגבעון; וארון ה' נשאר בנפרד בקרית יערים. הפסוקים בשמואל מתארים את התועלת שהייתה בהרחקת ארון ה' ממרכז העניינים, אחרי שנים רבות בהן הוא הפך להיות מוקד לפולחן עצמאי: וַיְהִי מִיּוֹם שֶׁבֶת הָאָרוֹן בְּקִרְיַת יַעֲרִים וַיִּרְבוּ הַיָּמִים וַיְהִיו עֹשִׂים שָׁנָה וַיִּנְהָוּ פְּלִיבִית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי ה' (שמואל ז', ב). אם כן, אהל מועד חסר הארון שבגבעון, מסמל צורה מסוימת של עבודת ה', המתמקדת בקרבנות ובטקסי המשכן, ללא נוכחות מוחשית של ה'. בתקופה זו עלה שאול למלוכה. לעומת זאת, כאשר דוד מומלך, הוא מעלה את הארון מקרית יערים אל ירושלים בירת הממלכה, ובכך מעורר מחדש את עבודת ה' הקשורה בארון, המבטא השראת שכינה מוחשית של ה'. המעשה הזה לא היה לגמרי ברור מאליה, למי שהתרגל לשנות הגלות של הארון, וראה את ההשפעה החיובית שהייתה לכך על חיזוק הקשר של העם אל ה'. סימן לכך ניתן לראות בבזו שמביעה מיכל בת שאול לדוד - המשקף כנראה את גישת משפחת שאול בנוגע למקומו של הארון בעבודת ה'.

שאלה למחשבה

חשבו - מהו ההבדל בין שתי האפשרויות הללו של עבודת ה'? כיצד נוכחות/היעדרות הארון (המיצג את שכינת ה'), משפיעה על משמעות עבודת המשכן ועל היחס בין העם לה'?

חשבו על עבודת ה' שלכם. למה היא דומה יותר? כיצד היא הייתה נראית אם המצב היה שונה?

החלוקה של בני בנימין ליושבי ירושלים ויושבי גבעון, מתכתבת כנראה עם ההבדל המשמעותי הזה בגישה לעבודת ה'. אין זה מקרי שדווקא שבט בנימין נידון על פי החלוקה הזו; ואין זה מקרי ששני המקומות הללו - גבעון וירושלים - נמנים עם אזורי נחלתו של שבט בנימין. בברכות משה לשבטים, נבחר בנימין להיות השבט שבנחלתו ישכון ה': לְבִנְיָמִן אָמַר יְהוָה יִשְׁכֵן לְבֵטֶחַ עֲלָיו הַפֶּה עֲלָיו כֹּל הַיּוֹם וּבֵין כַּתְּפָיו שָׁכֵן (דברים ל"ג, יב). אם כן, יתכן שתשומת הלב המיוחדת שמקבל שבט בנימין בספר דברי הימים איננה רק בשל שייכותו הטכנית לממלכת יהודה, אלא גם ואולי בעיקר בשל בחירתו כנחלת השכינה והמקדש. לכן גם נמדדים ייחוס השבט על פי מקומם בנחלה: בין יושבי גבעון, הנאחזים בעבודת אהל מועד גם ללא נוכחות שכינה ניכרת; לבין יושבי ירושלים, הבוחרים במקדש שכולל בתוכו את השכינה עצמה על ידי ארון ה' (ראו בפוסט מאת הרב ד"ר יואל בן-נון).

שאול, המלך המודח, נמצא בחלוקה הזו בצד הלא נכון מבחינת ספר דברי הימים - בגבעון. ויתכן שהסיבות שנותן הספר להדחתו - שקשורות כולן ליחס שלו לה' ולדברו (י', יג-יד) - מבטאות את החסרון שבעבודת ה' של יושבי גבעון, החסרה את נוכחות השכינה.

סיכום:

ברשימות היחס בפתחת ספר דברי הימים, שלושה שבטים מקבלים 'יחס מיוחד': יהודה, לוי ובנימין. במבט ראשון, ניתן לקשר זאת לזהות כותבי הספר - שבי ציון שהגיעו כולם מממלכת יהודה, ששלושת השבטים הללו היו אנשיה.

אמנם, זיהוי השולות המיוחדות עליהם מתעכב הספר אצל כל אחד מהשבטים, מלמד שהכתוב מתאר דחייה של חלק מהמשפחות ובחירה במשפחות מסוימות, תוך התמקדות בקשר בין המשפחות הנבחרות לבין בית דוד והמקדש.

שבט יהודה הוא שבט המלוכה, ממנו יוצא דוד בן ישי, והוא שנועד לבנות את בית ה' - כפי שנרמז מסמיכת ייחוסו של בצלאל בן אורי אליו;

שבט לוי האו שנבחר לשרת לפני ה' במקדש, וממנו נבחר בית הכהונה הנצחי, שהעמדתו בהנהגה יחד עם המלך מבית דוד מאפשרת הקמה של בית מקדש קבוע;

ושבט בנימין, שנבחר להיות זה שבתחומו יבנה המקדש, נותן מצדו את הקרקע המציאותית - והרעיונית - שמאפשרת מקום לשכינה בתוך עם ישראל.

להרחבה

[מתן על הפרק - דף לימוד לפרקים א'-ד'](#)

[מתן על הפרק - דף לימוד לפרקים ה'-ט'](#)

[שיעור מאת הרב ד"ר יוסף פריאל: פרקי היחס - מבנה ומשמעות](#)

[שיעור מאת פרופסור אהרן דמסקי: להבנת רשימות היחס המקראיות](#)

[שיעור מאת הרב מנשה וינר: לא ניתן דברי הימים אלא להדרש](#)

[שיעור מאת ד"ר נריה קליין: תולדות חצרון](#)

[שיעור מאת ד"ר נריה קליין: רשימת הכהנים הגדולים](#)